

25. 11. 2016

ID: 104119

Noblesní demokracie

Návštěva Paříže je pro mne spojena s řadou tradičních zastavení. Jedno z nich mívám v kavárně Les Deux Palais na rohu Boulevard du Palais a Place Louis-Lépine. Od roku 1928, kdy byla založena, ji musely navštívit tisíce advokátů, soudců, státních zástupců, notářů a soudních exekutorů před vstupem či po odchodu z protějšího Palais de Justice i policistů ze sousední Préfecture de Police. Letošního 22. října jsem se tu opět přesvědčil o tom, že existuje genius loci, a o tom, jak je příjemné vychutnat atmosféru místa, jehož duch je povznášející.

Jak se na pařížskou kavárnu sluší, sáhl jsem po novinách, onoho dne to byl páteční Le Monde s víkendovou přílohou.

Světě div se.

V těchto renomovaných novinách skutečně nebyla ani zmínka o stavu projednávání „nesmírně zásadního“ návrhu kárného senátu Ústavního soudu plénu Ústavního soudu na zrušení ustanovení § 4 odst. 2 a § 133 odst. 2 zákona č. [182/1993 Sb.](#), o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, ba co více, ani o téměř souběžném návrhu senátorky Elišky Wagnerové na zrušení přestupkové imunity soudců Ústavního soudu cestou zákonodárského procesu.

Francouzští, a jak se ukázalo záhy, i němečtí novináři mi naopak společně přichystali milé překvapení. Při marném hledání titulku Le juge du Conseil constitutionnel est allé à travers la ville par la vitesse 96 km/heure jsem totiž narazil na dvoustranu se zajímavou debatou na téma Právní stát zůstává základem Evropské unie (L'Etat de droit reste le fondement de l'Union européenne).

Rozhovor, který byl zároveň veden s předsedou francouzské Ústavní rady (Conseil constitutionnel) Laurentem Fabiusem a předsedou Spolkového ústavního soudu (Bundesverfassungsgericht) Andreasem Voßkuhlem, paralelně vyšel i v Süddeutsche Zeitung.

Ruku na srdce, nezáviděli byste ani trochu pouze francouzsky mluvícímu Pařížanovi tuto, a řekl bych, že jistě nikoliv svého druhu ojedinelou, možnost konstitucionalistické víkendové novinové četby?

Obsah médií je ovšem nastaveným zrcadlem těm, kdo v demokracii žijí, nebo se případně jenom domnívají, že v ní žijí. Píše a mluví se v nich hlavně o tom, co čtenáře a publikum zajímá, a způsobem jaký se jim má líbit. Čím více je demokracie demokratičtější, tím více jsou média nezávislá a neutrální.

Lze dosáhnout jediného univerzálního modelu právního státu a demokracie?

V kavárně Les Deux Palais jsem držel v ruce hmatatelný důkaz toho, že existuje demokracie noblesní.

Kromě ní lze však v různých končinách světa narazit také na demokracii hrubiánskou, demokracii umrněnou, demokracii zneužitou, demokracii závistivou, demokracii nepochopenou či jinak nemocnou.

Přejděme však nyní k rozhovoru.

...

Na pořadu byla témata polského Ústavního tribunálu, zastavení vydávání maďarského opozičního deníku, postavení ústavních soudů v systému ochrany nezávislosti justice, problematika terorismu v kontextu ochrany lidských práv a svobod a v neposlední řadě Brexit. Uvedu demonstrativně jenom některé myšlenky.

„Musíme dovolit moci výkonné, aby mohla podnikat potřebné kroky a zajistit přitom respektování základních svobod. To nás vede k tomu, abychom nepodlehli určitým tlakům, včetně těch, které jsou údajně prováděny jménem lidu. Často odkazují na tento citát Victora Huga: „Dav často zrazuje lid““, popsal roli soudců ústavních soudů Laurent Fabius.

Oba předsedové hovořili o nutnosti koordinovaného postupu ústavních soudů v boji proti terorismu na jedné a při ochraně svobod na druhé straně. Jak Ústavní rada, tak Spolkový ústavní soud v rámci kontroly norem, byť rozdílnou procedurou, zamezily na jaře letošního roku tomu, aby protiteroristické zákony nepřiměřeně zasahovaly do oblasti soukromého života.

„V Německu je otázka ochrany osobních údajů velice citlivá. Žili jsme ve dvou režimech, Třetí říši a NDR, které je zneužívaly. Proto je Spolkový ústavní soud velice bdělý všude, kde se jedná o sbírání a užívání dat státem. Ústavní soudy nejsou od toho, aby vystavily bílou kartu bezpečnostním složkám,“ uvedl Andreas Voßkuhle. „Nesplnili bychom naši povinnost, jestliže bychom v kontextu hrůzných atentátů, jaké poznala Francie, řekli: „Ústava neplatí.“ Německo v tomto směru učinilo špatné zkušenosti.“

Laurent Fabius a Andreas Voßkuhle podrobně probírali i postup Evropské komise proti Polsku v případě, že by nepřistoupilo na doporučení, daná ve věci polského Ústavního tribunálu. Došlo zároveň na roli ústavních soudů obecně.

„Ve státě, v němž nejsou pod kontrolou pravidla politické hry, je potlačována sama demokracie,“ řekl na adresu mimo jiné Turecka Andreas Voßkuhle, a dodal, že „ústavní soudy jsou klíčové k tomu, aby demokracie mohla dýchat. Tam, kde neexistuje reálná opozice, kde volby nejsou svobodné a regulérní, kde tisk není silný, kde není svoboda shromažďování, demokracie nemůže žít.“

Laurent Fabius vstoupil do rozhovoru slovy, která se hodí i na závěr:

„V Evropě právní stát není volbou, je povinností. Je to expresivně vyjádřeno v článku 2 Smlouvy o Evropské unii, podle něhož je Unie založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou naším společným evropským jménem a mají jím i zůstat.“

...

Pokračoval jsem pak v procházce směrem do Latinské čtvrti a přitom přemýšlel o tom, že zákaz výuky římského práva mají na Sorbonně již dávno za sebou.

Na Place de la Contrescarpe, jež mám spojené s první návštěvou Paříže spolu s rodiči v roce 1969, se mi vybavila historka, kterou rád připomínal můj tatínek.

Syn Františka Ladislava Riegra a vnuk Františka Palackého, Bohuš Rieger přednášel na české právnické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity rakouské říšské dějiny. Pokaždé, když dospěl ve

výkladu k nástupu Habsburků na český trůn roku 1526, se prý při přednášce rozplakal.

V roce 1899 jmenoval císař František Josef I. Bohuše Riegra řádným profesorem rakouských říšských dějin.

Při jmenovacím aktu císař podal profesoru Riegrovi ruku se slovy:

„Arciť slyšel jsem, že obor svůj méně loajálně vykládáte.“

Na náměstí, kde se každoročně při výročí pádu Bastilly koná veřejný ples, jsem si tak připomenul, že i čeští univerzitní profesori měli v minulosti možnost prožít noblesní demokracii na vlastní kůži.

Mimochodem, abychom nezapomněli, před sto lety, dne 21. listopadu 1916 císař František Josef I. v Schönbrunnu zemřel...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
advokát, bývalý soudce Ústavního soudu

Názor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - listopad, prosinec 2016.

Nové číslo **EPRAVO.CZ Digital** si můžete stáhnout **ZDARMA** na **App Store**, **Google Play** a **Windows Store**, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nebezpečný návrh novely zákona aneb Cesta do pekel je dlážděna těmi nejlepšími úmysly. Actio popularis - dobrý sluha, ale špatný pán](#)
- [Třpyt a bída DPP](#)
- [Lesk a bída klouzavého mandátu](#)
- [GDPR pro samostatné advokáty](#)
- [GDPR kontra zásada veřejnosti](#)
- [Proboha, nepohrávejme si s myšlenkou na zrušení Senátu - aneb I každý populismus musí mít svou mez.](#)
- [Proč máme málo soudců-mužů? Není to diskriminace?](#)
- [Zpověď týraného dyslekticko-dysgrafického autisty](#)
- [Právo stále bují aneb Právní život](#)
- [Glejt pro podpantofelníka](#)
- [Léto versus generátor spisů aneb Právní život](#)